

KUVA/ Kohdennetut kulttuuripalvelut Tulevaisuuslaboratorio-hanke 2018-19

Tarvekuvaus

Muuttuvassa, monimutkaistuvassa ja epävarmemmaksi käyvässä maailmassa pärjäämisen keskiöön nousevat henkilökohtainen ennakointi- ja muutuskävykyys. Tulevaisuuskuvaustoomme liittyy paljon uhkakuvia, ilmastonmuutosta ja väestön liikakasvua, elinympäristömme tuhoutumista. Miten antaa lapsille, nuorille ja perheille välineitä nähdä tulevaisuudessa mahdollisuuksia ja toivoa? Miten yhdistää Suomen huipputasoinen luovan kasvatuksen ja tulevaisuudentutkimuksen osaaminen uudeksi, merkittäväksi konseptiksi? Annantalo yhdessä Tulevaisuuslaboratorion kanssa vastaa haasteeseen taiteen ja tulevaisuuden tutkimuksen keinoin. Helsingin keskustaan luodaan yhdessä kokemisen tila, Tulevaisuuslaboratorio, jossa lapset ja nuoret, koulut ja perheet pääsevät tutkimaan vaihtoehtoisia tulevaisuuksia luovan toiminnan kautta ja näin luodaan yhteisöllistä ja toiveikasta ilmapiiriä tavalla, joka on saavutettavaa mahdollisimman monelle.

Tavoitteet

Tulevaisuuslaboratorio on taidetila, jossa tutkitaan vaihtoehtoisia tulevaisuuksia yhdessä lasten ja nuorten kanssa ja nostetaan tulevaisuuden sukupolvien ääntä esiin yhteiskunnallisessa keskustelussa. Tilassa tutkitaan erilaisia tulevaisuuden kuvia sekä opitaan tulevaisuustaitoja taiteen ja luovan ajattelun keinoin. Näiden avulla osallistujat pääsevät mukaan yhteisen taideteoksen tekemiseen ja osalliseksi tulevaisuuskuvausten luomiseen.

Tarkoituksena on tavoittaa kohderyhmää mahdollisimman laajasti perusopetuksen koululuokille suunnatun toiminnan, opettajille suunnattujen oppimateriaalien ja koulutus-yhteistyön kautta. Tavoitekuva on menetelmistä inspiroitunut kasvattaja ja luova, ennakkoluuloton ja tulevaisuuteen toiveikkaasti suhtautuva lapsi tai nuori. Tulevaisuuslaboratorio mahdollistaa myös dialogin, johon kutsutaan toimijoita taiteen, tieteen ja kasvatuksen aloilta sekä yhteiskunnallisia vaikuttajia ja elinkeinoelämän edustajia.

Toteutustapa

Tulevaisuuslaboratorio on auki 8 kuukautta vuodessa, 6 päivää viikossa Annantalossa, Helsingin ydinkeskustassa. Suunnittelu alkaa syksyllä 2018 ja toiminta käynnistyy keväällä 2019. Tila toimii inspiroivana, visuaalisesti kiinnostavana luovan oppimisen ympäristönä kouluille sekä toiminnallisena taidetilana vapaa-aikana perheille. Arkisin laboratorioissa työskentelee yksi koululuokka päivässä. Iltaisin ja viikonloppuisin tila on avoin yleisölle. Laboratorioissa on aukioloaikoina läsnä taiteilija tai taidekasvattaja, joka ohjaa toimintaa, vuorovaikutusta ja yhteisöllisen taideteoksen luomista. Menetelminä tilassa käytetään luovasti uutta teknologiaa (virtuaali- ja lisätty todellisuus), taidekasvatuksen keinoja ja tulevaisuuden tutkimuksen keinoja. Virtuaalimaailmaan kutsutaan vuosittain taiteen tekijöitä työstämään omia tulevaisuuden kuviaan. Kokonaisuudesta syntyy vuorovaikutteisia ja taiteellisesti kiinnostavia teoksia. Samalla luodaan uutta tulevaisuuskasvatusta, jossa taiteelliset prosessit ovat keskiössä.

Tämän lisäksi laboratorioon kutsutaan yhteiskunnan eri toimijoita: taiteilijoita osallistumaan yhteisölliseen teokseen, yhteiskunnallisia vaikuttajia ja elinkeinoelämän edustajia dialogiin. Tässä vuorovaikutuksessa, esim. keskustelutilaisuuksissa, workshoppeissa ja hackathoneissa pohjana toimivat lasten ja nuorten tulevaisuudesta luomat näkemykset ja näkökulmat, huolet ja toiveet.

Fyysisen tilan lisäksi Tulevaisuuslaboratoriossa syntyy materiaaleja, esimerkiksi teoksia ja oppimateriaaleja ja menetelmiä, jotka julkaistaan avoimessa ja maksuttomassa Kultus.fi-verkkopalvelussa.

Neuvoa-antavaan rooliin hankkeeseen kutsutaan edustajia Helsingin kaupungin Kasvatus ja koulutus -toimialalta, Sitrasta sekä Opetushallituksesta. Näiden tahojen kanssa on käyty alustavat keskustelut aiheesta.

Hanke toimii kokeilemalla kehittämisen periaatteella.

Muut keskeiset yhteistyökumppanit

Tulevaisuuslaboratorion kotipaikka ja hanketyöntekijöiden työnantaja: Annantalo on Helsingin kaupungin Kulttuuri ja vapaa-aika -toimialan lasten ja nuorten taidekeskus.. Annantalon opettajat ovat ammattitaiteilijoita ja/tai taidepedagogeja. Vuosittain Annantalon opetukseen osallistuu n. 10 000 helsinkiläistä lasta ja nuorta. Annantalolta käsin myös edistetään yhteistyötä Kasvatuksen ja koulutuksen -toimialan kanssa, ja yhteydet kouluihin ovat valmiiksi olemassa.

Asiantuntija-organisaatio: Tulevaisuus koulu on eri ikäisille lapsille ja nuorille sekä heidän kanssaan työskenteleville opettajille tarkoitettu taiteellinen ja toiminnallinen tutkimusmatka tulevaisuusajattelun ja ennakkoinnin perusteisiin. Pyrkimyksenä on vahvistaa proaktiivista tulevaisuussuhdetta eli kykyä ja halua tarttua toimeen toivotun muutoksen aikaansaamiseksi. Tulevaisuus koulu on tehnyt yhteistyötä mm. Helsingin kaupungin, Opetushallituksen, Sitran, Planin, Unescon sekä Kuntaliiton kanssa. Syksyllä 2017 Tulevaisuus koulu esitteli toimintaansa ja tulevaisuuskasvatusta eduskunnan sivistysvaliokunnassa. Tulevaisuus koulun tavoitteena on turvata kaikkien lasten ja nuorten tulevaisuustaidot, mikä sai kannatusta myös sivistysvaliokunnan lausunnossa. Valiokunta antoi myös tunnustusta Tulevaisuus koulun työlle ja toivoi, että hyvistä hankkeista edettäisiin nyt laajamittaisempaan toteutukseen https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/SiVL_18+2017.aspx www.tulevaisuus koulu.fi

Loppuvuodesta 2017 Tulevaisuus koulu ry sai Tulevaisuuden tutkimuksen seuran myöntämän vuoden tulevaisuusteko tunnustuksen.

Pääkohderyhmän edustaja: Kasko, eli Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala huolehtii kaupungin varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta, perusopetuksesta ja lukiokoulutuksesta, suomenkielisestä ammatillisesta koulutuksesta sekä vapaasta sivistystyöstä.

Toiminnan tuloksina syntyvien materiaalien julkaisualusta: Kultus.fi-verkkopalvelu kokoaa yhteen taide- ja kulttuurikasvatuksen tapahtumia ja menetelmiä pääkaupunkiseudulla.

Hankkeen arvioitu maantieteellinen laajuus

Tulevaisuuslaboratorion fyysinen toimintatila sijaitsee hyvien kulkuyhteyksien päässä Helsingin keskustassa, Annantalossa, joka on suunniteltu esteettömyyden näkökulmasta mahdollisimman saavutettavaksi. Tulevaisuuslaboratoriossa kehitetään lisäksi kaikkien saatavilla olevia, helposti käyttöön otettavia materiaaleja sekä kaikkien

koettavissa olevia, uutta teknologiaa hyödyntäviä virtuaalisia teoksia, jotka julkaistaan avoimesti sivustolla kultus.fi.

Kohderyhmä

Tulevaisuuslaboratorion tärkein kohderyhmä ovat perusopetuksen koululuokat ja opettajat. Laboratorio mahdollistaa ja tukee laaja-alaisten osaamisalueitten kehittymistä myös opetussuunnitelman ja ilmiöoppimisen periaatteiden näkökulmasta. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen nousevatkin opetussuunnitelman keskiöön (L7) (POPS 2014, 24). Kouluryhmien osallistujamäärä on noin 2000 lukuvuodessa.

Koululuokkien lisäksi Tulevaisuuslaboratorio on iltapäivisin, iltaisin ja viikonloppuisin avoinna kaikille lapsille, perheille ja nuorille.

Hankkeeseen osallistuvien henkilöiden määrä (arvio)

Hankkeen tuottajina on kaksi puolipäiväistä tuottaja-taidekasvattajaa. Toisen vastuulla on kokonaisuuden koordinointi ja toinen vastaa Virtual-reality -toiminnallisuuksista. Tuottajat myös jakavat konseptoinnin kehittämisen ja taiteellisen kokonaisvastuun. Laboratorioin ohjausvastuussa vuorottelee neljä puolipäiväistä taidekasvattajaa ja tilaan palkataan lukukausittain kaksi residenssitaitelijaa työskentelemään 4 kk jaksoissa.

Tämän lisäksi Tulevaisuuslaboratorion sisältöjä syvennetään asiantuntija yhteistyöllä: esimerkiksi ennakkoinnin ja tulevaisuuden tutkimuksen asiantuntijoiden sekä elinkeinoelämän kanssa.

Hankkeeseen osallistuvien vapaaehtoisten määrä (arvio)

Annantalolla on kokemusta sekä hyvä kontakti Helsingin yliopiston Kasvatustieteelliseen tiedekuntaan ja sen opiskelijoihin niin perusopetuksen kuin varhaiskasvatuksenkin puolelta. Keväällä 2019 kaksisataa opettajaopiskelijaa tulee harjoitteluun Tulevaisuuslaboratorioon, jolloin kehitetyt taide- ja tulevaisuuskasvatuksen materiaalit leviävät laajalle tulevaisuuden opettajien työkalupakeissa. Tämän lisäksi Annantalolla on vakiintunut aseman suomalaisen taidekasvatuksen lippulaivana, jolloin luonnollisesti yhteistyö Aalto Yliopiston taidekasvatuksen opiskelijoiden kanssa on vankalla pohjalla. Annantalolla on myös vuosittain huomattava määrä muita harjoittelijoita sekä työkokeilussa olevia henkilöitä, jotka pääsevät osallistumaan Tulevaisuuslaboratorion toimintaan.

Miten hankkeen kohderyhmä osallistuu toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin?

Tulevaisuuslaboratorion ytimessä on ajatus yhteiskehittämisestä. Tämä tarkoittaa, että käyttäjät nousevat avainasemaan siinä, miten kehitetyt menetelmät ja materiaalit palvelevat parhaalla mahdollisella tavalla loppukäyttäjiä. Tulevaisuuslaboratorion prosessi on nimensä mukaisesti luova ja kokeileva. Luonteeltaan iteratiivinen tekeminen etenee ketterän kokeilemisen kautta, saatujen tulosten arviointiin ja siitä edelleen kehittämiseen. Prosessissa tieto syvenee asteittain, käyttäjälähtöisesti. Tulevaisuuslaboratorion osallistujat ovatkin keskiössä, kun tulevaisuuslaboratorion sisältöjä luodaan ja kehitetään.

Aikataulu

Tulevaisuuslaboratorion suunnittelu- ja käynnistysvaihe alkaa syksyllä 2018 ja varsinainen toiminta käynnistyy tammikuussa 2019.

Tulokset

Tulevaisuuslaboratoriossa syntyneet teokset sekä osa materiaaleista ja menetelmistä julkaistaan avoimesti sivustolla www.kultus.fi. Tulevaisuuslaboratorio luo dialogia, jonka avulla erilaiset toimijat erilaisine puheen ja tietämisen tapoineen kohtaavat arvostavassa tilassa. Laboratoriossa taiteellinen työskentely on keskiössä ja sen kautta syntyy muokkautuvia, moniäänisiä ja yhteisöllisiä taideteoksia, joissa erilaiset mielikuvat ja toiveet tulevaisuudesta kohtaavat ja ovat havainnoitavissa. Laboratoriossa mahdollistetaan ja kannustetaan luoviin ja innovatiivisiin ratkaisuihin, joita tarvitsemme yhteistä maailmaa uhkaavien ongelmien ja haasteiden ratkaisemisessa. Suomella on mahdollisuus nousta kansainvälisen edelläkävijän asemaan viitoittamalla tietä uuden luovan ja kestävämmän yhteiskunnan ja maailman rakentajana. Tähän työhön tarvitsemme kaikki mukaan, erityisesti lapset ja nuoret.

Tulosten hyödyntäminen

Laboratoriossa syntyvät teokset toimivat pohjana yhteiskunnalliselle vuorovaikutukselle, jossa lasten ja nuorten ääntä ja tulevaisuus-odotuksia nostetaan keskiöön. Lisäksi Tulevaisuuslaboratorio luo Suomelle pohjaa kansainvälisen edelläkävijän roolin ottamiseen, yhdistelemällä luovasti taiteen, tieteen ja elinkeinoelämän osaamista luovaksi kokonaisuudeksi, jonka avulla luodaan näköaloja niin tulevaisuuden työelämäään kuin kestävämpään yhteiskuntaankin. Uudessa perusopetuksen opetussuunnitelmassa mainitaan yli yhdeksänkymmentä kertaa sana tulevaisuus. Tulevaisuuslaboratorio antaakin mahdollisuuden opettajille, oppilaille sekä kaikille tulevaisuudesta kiinnostuneille tarttua vaihtoehtoisten tulevaisuuksien rakentamiseen, maantieteellisestä sijainnista riippumatta.

Mitä tiedonkeruumenetelmiä / mittareita tullaan käyttämään hankkeen tulosten osoittamiseksi?

Tulevaisuuslaboratorion ytimessä on ajatus yhteiskehittämisestä, joka perustuu siihen, että käyttäjiltä kerätään kokoajan palautetta sekä kehitysehdotuksia. Näin Tulevaisuuslaboratorion tuloksia ei arvioida ainoastaan hankkeen prosessin lopussa, vaan toimintaa kehitetään kokoajan ketterästi, samalla kun sitä tehdään. Konkreettisesti tiedonkeruu tapahtuu yhteisen toiminnan lomassa sekä sen jälkeen sitä varten suunnitelluilla palautekyselyillä. Tulosten jatkuva arviointi on osa toiminnan kehittämistä.

Tulevaisuuslaboratorion toiminnasta on tavoitteena myös toteuttaa opinnäytetyö korkeakouluyhteistyönä. Tutkimuksen kautta päästää syvälle hankkeesta saavutettavien hyötyjen artikuloimisessa.

Miten hanke vastaa hakuilmoituksessa esitettyihin hakukohtaisiin myöntöperusteisiin?

Kulttuuripolitiikan strategia 2025 tiivistyy kolmeen tärkeimpään kohtaan, jotka ovat Luova työ ja tuotanto, Osallisuus ja osallistumisen kulttuuri sekä kulttuurin perusta ja jatkuvuus. Tulevaisuuslaboratorio hanke sitoutuu näihin kaikkiin. Se luo näköaloja ja monialaista yhteistyötä sekä tulevaisuustaitojen vahvistamisen kautta parantaa taiteellisen ja luovan työn tekemisen edellytyksiä. Suomi on edelläkävijänä niin ennakkoinnissa kuin koulutuksessakin. Tämä luo näkymiä uudenlaisiin tuotannon ja jakelun muotoihin kansainvälisenä edelläkävijänä.

Tulevaisuusajattelun ytimessä on näköalojen ja vaihtoehtojen pohtiminen sekä omien vaikutusmahdollisuuksien oivaltaminen. Tähän liittyy vahvasti myös strategiassa esitetty ajatus kansalaisyhteiskunnallisen toiminnan aktiivisuudesta sekä demokratian toteutumisesta. Tulevaisuuslaboratorio luokin valmiuksia ja rohkeutta tarttua luottavaisesti tulevaisuuteen. Tämä syntyy, kun toiminnassa korostuvat osallistujan omien voimavarojen, kyvykkyyksien ja sosiaalisuuden kartoittaminen sekä itseohjautuvuuden tunteen tukeminen. Näistä taidoista syntyy valmius kestävien valintojen tekemiseen sekä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Tulevaisuuslaboratorio pyrkii avoimuuteen, jossa digitaalisten materiaalien kautta kaikilla on mahdollisuus osallistua tulevaisuuksien tutkimiseen. Tämän lisäksi laboratorio on vapaan taiteen tila, joka kutsuu erityisesti nuoria luomaan uudenlaisia näköaloja ja kokemaan uutta. Hyvinvoinnin ja pärjäämisen ytimessä ovat luottamus ja usko tulevaisuuteen. Tutkimuksissa (esim. Nuorisobarometri 2015; Kallunki & Lehtonen 2012) on käynyt ilmi, että tulevaisuutta koskevat odotukset ovatkin merkittävä nuorten elämäntyytyväisyyttä selittävä tekijä – erityisesti heillä, joiden hyvinvoinnissa on muuten puutteita. On myös havaittu (OECD 2015), että tulevaisuuteen liittyvä toiveikkuus on maahanmuuttajanuorten kotoutumiselle ja hyvinvoinnille yhtä tärkeää kuin koulumenestys.

Miten hanke vastaa hakuilmoituksessa esitettyihin, ministeriöstä myönnettävien avustusten yleisiin perusteisiin?

Tulevaisuuslaboratoriossa kasvaa vastuunottajia ja muutoksen tekijöitä. Rohkeus tarttua luottavaisesti tulevaisuuteen syntyy, kun toiminnassa korostuvat osallistujan omien voimavarojen ja osallisuuden tunteen tukeminen. Tilan keskiössä on ylisukupolvinen ajattelu, jossa yhdistyvät luovasti tulevaisuudentutkimus sekä taiteellinen tutkiminen. Näin äänen saavat intuitiivinen tieto sekä avoin tieteellinen tieto. Niiden summana syntyy vaikuttavampia toimintatapoja ja uusia ratkaisuja. Tulevaisuuslaboratorio on tila, jossa yhdistyvät Suomen kaksi kansainvälistä huippuosaamisen aluetta: luova kasvatus sekä ennakkointiasiantuntijuus. Tämä asettaakin Suomen kansainväliseksi edelläkävijäksi, jolla on mahdollisuus näyttää suuntaa maailman yhteisten ongelmien ratkaisemisessa. Tulevaisuus on taito, jota tarvitaan nopeasti muuttuvassa maailmassa menestymiseen. Tulevaisuuden usko luo pohjan elämänkaaren läpi kantavalle hyvinvoinnille, jonka varaan kestävä yhteiskunta voidaan rakentaa

Muuta

Annantalo saa OKM:n yleisavustusta lastenkulttuurikeskuksen toimintaan. Tämä rahoitus on pitkälti kiinni työntekijöiden palkoissa eikä tästä syystä kata

Tulevaisuuslaboratorion kaltaisen uutta luovan toiminnan kehittämiseen ja konseptointiin.